

Kérdőíves kutatás a 65 éves és idősebb személyek hozzátartozóinak szociális szolgáltatásokhoz, aktív idősödéshez és ezen témákhoz kapcsolódó képzési szükségleteiről

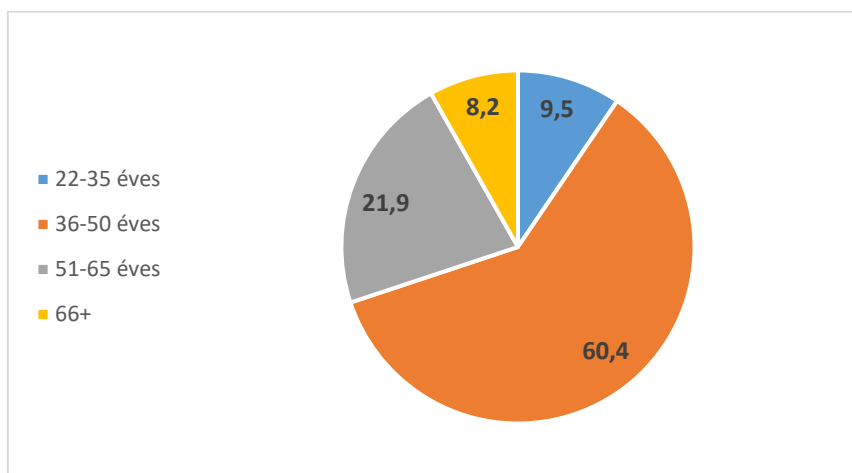
1. Hozzártartozókra vonatkozó adatok

1.1. Szocio-demográfiai változók

A beérkező adatok gyors **tisztítását követően 174 válaszadó adatai kerültek beemelésre** a végleges adatbázisba.

A válaszadó hozzátartozók jelentős része (89,6%) nő, míg 8,7% volt férfi. A kérdésre 1,7%-a a válaszadóknak nem kívánt válaszolni. **Családi állapot tekintetében a válaszadók több, mint fele (52%) házas**, 20,8% élettársi kapcsolatban él, 16,2% nőtlen/hajadon, 8,1% elvált és 2,9% özvegy. A válaszadók településtípus szerinti eloszlása egyenletesebb: a **legnagyobb arányban (35,8%) városokban élnek**, őket követik a községben élők (23,7%), majd a megyeszékhelyi/megyei jogú városban élők (20,8%), majd a fővárosban élők (19,7%). **A legmagasabb befejezett iskolai végzettségeket tekintve a válaszadók jelentős része minimum középfokú végzettséggel bír: 55,5% felsőfokú, míg 42,8% középfokú végzettséggel** és csupán 1,7% jelzett alacsony fokú iskolai végzettséget. Életkorukat tekintve a megadott születési évből az életkor számítását követően 4 életkori csoport került kialakításra, mely szerint **döntően a 36-50 éves korcsoportba tartozó válaszadók jelentek meg a mintában (60,4%)** (1. ábra).

1. ábra A válaszadók életkori csoportok szerinti megoszlása (%) (N=173)

A válaszadók idős hozzátartozója/hozzátartozói jellemzően a 65-75 éves korcsoportba tartoznak (60,3%), a második legnagyobb korcsoport a 76-85 éves idősök csoportja volt.

1.2 Szociális szolgáltatások ismerete, ezek igénybevétele a válaszadó idős hozzátartozójának vonatkozásában

A válaszadók elsősorban az idősök célcsoportjához kapcsolódó szociális szolgáltatásokat ismerik, melyek közül az idősök otthona és a házi segítségnyújtás válaszlehetőséget jelölték **legtöbbször**, e mellett az étkeztetést és az idősök nappali ellátását is magas számban jelölték.

A válaszadó hozzátartozók 30,8%-nak (53 fő) idős hozzátartozója vesz igénybe vagy várakozik várolistán valamilyen szociális szolgáltatásra a válaszadás időpontjában. A különböző szociális szolgáltatások közül a **legtöbbször** az alapszolgáltatásokat veszik igénybe, melyek közt az étkeztetés és a házi segítségnyújtás, valamint az idősök nappali ellátása szerepel leggyakrabban (1. táblázat). Magasabb volt a szakosított ellátások közül az idősök otthonaiban szolgáltatást igénybevevők száma is (16 fő).

1. táblázat A válaszadók idős hozzátartozói által igénybevett vagy várólistás szolgáltatások (Nválaszó=55)¹

Szociális szolgáltatás	Igénybevétel jelez (fő)
Falu-, tanyagondnoki szolgáltatás	3
Családsegítés	1

¹ A válaszadók párhuzamosan több szociális szolgáltatást is megjelölhettek.

Étkeztetés	25
Házi segítségnyújtás	25
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	9
Idősek nappali ellátása	7
Időskorúak gondozóháza	1
Idősek otthona	16

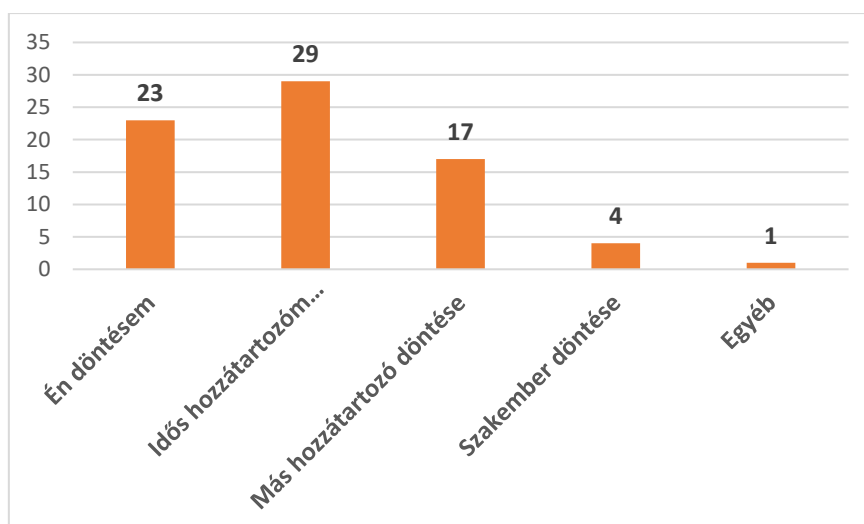
A válaszadók könnyen felfigyeltek arra, hogy idős hozzátartozójuknak valamilyen szociális szolgáltatásra lenne szüksége, 68,5%-uk jelezte, hogy azonnal vagy gyorsan észrevette, hogy idős hozzátartozójának szolgáltatásra van szüksége (2. táblázat).

2. táblázat Milyen gyorsan vette észre, hogy hozzátartozójának szociális szolgáltatásra van szüksége (%) (N=54)

1-egyáltalán nem vettem észre	2	3	4	5	6-azonnal észrevettem
0	3,7	7,4	20,4	33,3	35,2

A szociális szolgáltatás igénybevételéről hozott döntés az esetek jelentős részében az idős személy kezében (is) volt. A kérdésre, hogy ezt a döntést ki hozta meg, több választ is jelölhettek a válaszadók, és a legtöbben válaszoló az idős embert magát jelölte meg, őt követte a válaszadó saját döntése, majd más családtagok bevonása (2. ábra).

2. ábra Kinek a döntése volt a szociális szolgáltatás igénybevétele (fő) (N=55)²

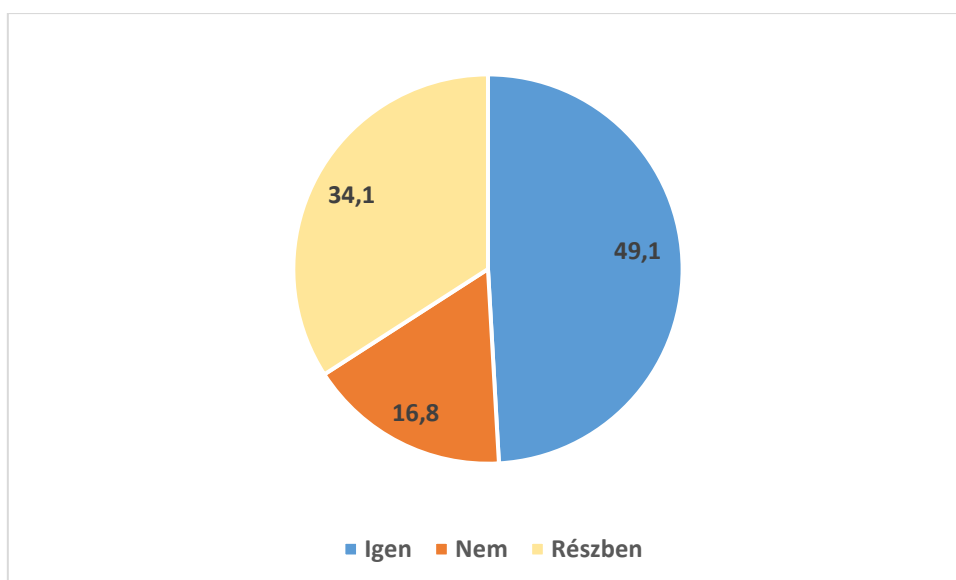
² Több választ is jelölhettek ennél a kérdésnél a válaszadók.

A szociális szolgáltatás igénybevételéről a válaszadók 1/3-a (34,5%) nagyon könnyen tudott döntést hozni, míg 16,4%-uk számára okozott ez komoly nehézséget.

Azt, hogy idős hozzátartozójuk szociális szolgáltatást vegyen igénybe 40%-uk rendkívül könnyen elfogadta, 18,2%-uk jelölte a skála másik végpontján azt, hogy ennek elfogadása komoly nehézséget jelentett számára.

A válaszadó hozzátartozók majd fele (49,1%) szubjektív véleménye szerint tudja, hogyan vehet igénybe szociális szolgáltatást. Azonban jelentős százalékban (50,9%) ezt csak részben vagy egyáltalán nem tudják (3. ábra).

3. ábra Tudja-e, hogyan vehet igénybe szociális szolgáltatást? (%) (N=55)

3. táblázat Szociális ellátórendszerre vonatkozó állításokkal való egyetértés

Állítások	1-egyáltalán nem értek egyet	2	3	4	5	6-teljes mértékben egyetértek
Mindenki hozzáférhet, akinek szüksége van rá	26	17,3	19,7	16,2	12,7	8,1
Mindenki azt a szolgáltatást kapja, amire leginkább szükséges van	19,7	24,3	21,4	21,4	6,4	6,8
Az emberek az igényelt szolgáltatásokhoz rövid időn belül hozzáférnek	30,1	22,5	17,9	16,2	8,1	5,2

Az időseket bevonják az őket érintő kérdésekbe	16,2	17,9	23,7	24,3	9,2	8,7
Ezek a szolgáltatások megfizethetők számomra	20,8	18,5	26,6	16,8	10,4	6,9
A szolgáltatások személyre szabottan változtathatók	18,5	23,1	19,1	22	11	6,3
Elegendő szakember dolgozik a szociális szolgáltatásokban azok biztosításához	60,1	16,2	12,1	4,7	2,9	4
Túlságosan bürokratikus és/vagy hosszadalmas a szolgáltatások igénybevétele	13,3	8,7	13,3	18,5	23,7	22,5
A szolgáltatás túlságosan költséges	11,6	9,2	17,9	19,7	21,4	20,2
Túlságosan hosszú várólisták vannak	9,8	5,8	9,8	17,9	19,7	37

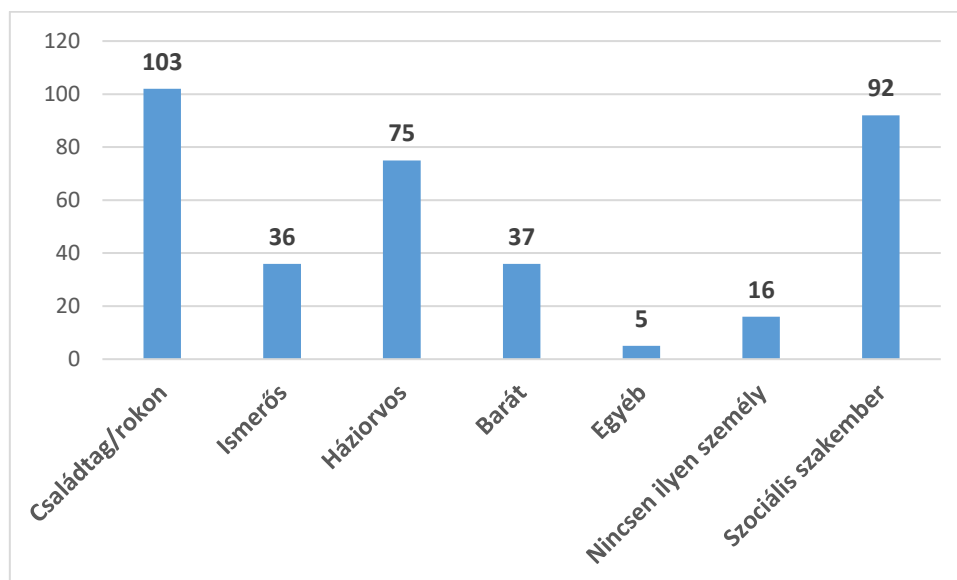
A 10 darab megfogalmazott állításból 7 pozitív állítás (első 7) és 3 negatív állítás (utolsó 3) szerepel a listában. A 7 pozitív állításból egy index szám számítása történt³, mely alapján egy adott indexre értékelte minden válaszadó a szociális ellátórendszert az 1-6-ig terjedő skálán. A skála 6-os értéke a „teljes mértékben egyetért az állítással”, 1-es értéke az „egyáltalán nem ért egyet”. Ezen válaszadói átlagokból az értékek átlagát tekintve mind a 174 válaszadó vonatkozásában 2,8-as átlagértéket kaptuk, azaz a 6 fokú skála mentén a válaszadók átlag 2,8-ra „értékeltek” a rendszert, tehát a pozitív állítások esetében általában a „nem értek egyet” választ fogalmazták meg, a rendszert így inkább negatívan értékeli.

A három utolsó negatív állításnál az index átlaga 4,11 lett, tehát a negatív állításokkal többségében „inkább egyetértettek” vagy „egyetértettek”.

Amennyiben szüksége lenne rá elsősorban családtagok/rokonok vagy szociális szakemberek segítségére számíthatnak a válaszadók (4. ábra).

³ számítás alapja: $(x_1+x_2+x_3+...+x_7)/7$

4. ábra Kihez fordulhatna szükség esetén hozzátartozója idősödésével kapcsolatos kérdésekben? (fő) (Nválaszadó=174)⁴

Arra a kérdésre, hogy kik támogatják idős hozzátartozója idősödésének folyamatában a legtöbb válaszadó családtagot/rokont jelölt meg, illetve második legmagasabb számban a „nem szorulok támogatásra” válaszlehetőség jelent meg. A barátok, szociális szakember és háziorvos közel azonos számban került megjelölésre, továbbá hozzájuk hasonló számot mutatott a „nincs ilyen személy” megjelölése is.

1.3 Jövőbeni képzés lehetősége az idős hozzátartozóval bíró személyek számára

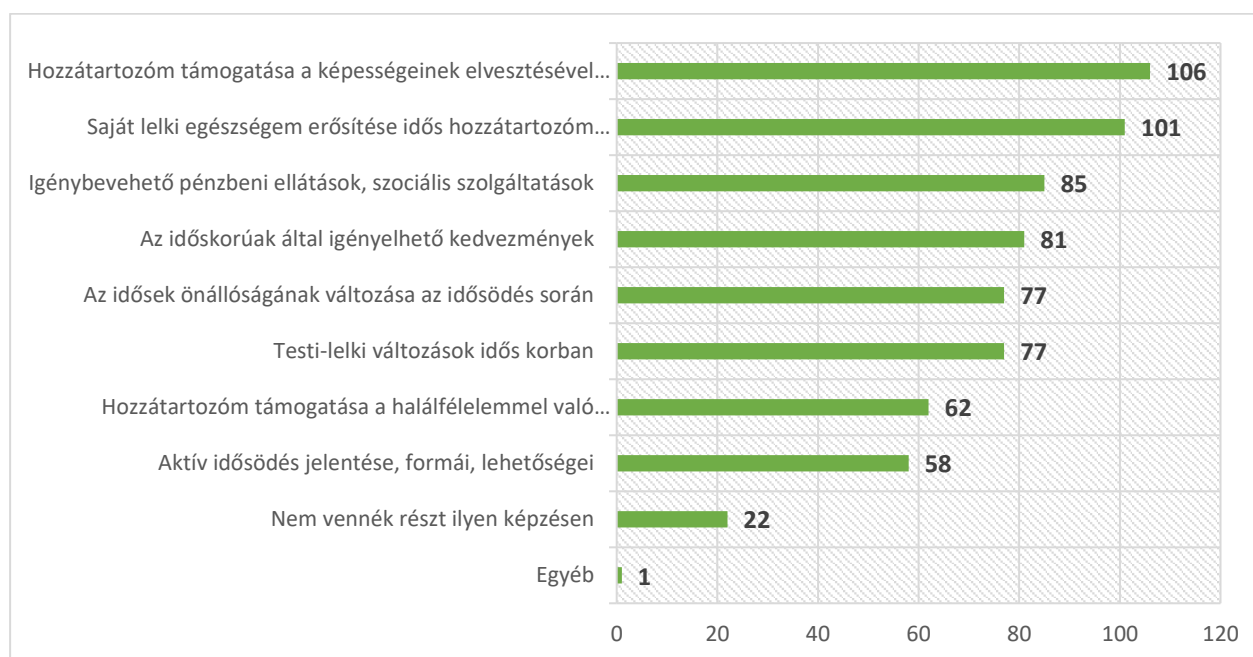
A válaszadók nem érzik kellően felkészültnek magukat, ha idős hozzátartozójukhoz kapcsolódóan döntési helyzetbe kényszerülnek. Egy hat fokú skálán⁵ 22%-uk a 3-as középértéket választotta, őket követték a kifejezetten magabiztos 6-os értéket választók 19,1%-al. Tudások bővítése érdekében a többség részt venne képzésben (84,5%): A válaszadók nagyobb része (40,5%) az online felületen zajló képzést preferálná, míg 27,2% a vegyes (személyes és online) képzési lehetőséget jelölte.

⁴ Több válasz megadására is volt lehetőség

⁵ 1-egyáltalán nem érzi felkészültnek magát, 6- teljesen felkészültnek érzi magát

Egy esetleges képzés során elsődlegesen a „Hozzá tartozóm támogatása a képességeinek elvesztésével kapcsolatos küzdelmében” téma az amely érdekelné a válaszadókat, ezt szorosán követi a „Saját lelki egészség erősítése az idős hozzátartozó gondozása során” témája. A különböző pénzügyi ellátások és szolgáltatások vonatkozásában is fontosnak éreznék, hogy friss információkat kaphassanak. Legkevésbé az „Aktív idősödés jelentése, formái, lehetőségei” téma mozgatja a válaszadókat, mely részben adódhat az ehhez kapcsolódó ismeretek hiányából vagy abból, hogy úgy érzik, a többi téma jóval gyakorlatorientáltabb, mindennapjaik során jobban tudják hasznosítani, elképzelhető az is, hogy jelenlegi tudásukat az aktív idősödésről elegendőnek és stabilnak érzik (5. ábra).

5. ábra Amennyiben lehetősége nyílna idősödéssel kapcsolatos képzésen részt venni, mely témák lennének érdekesek (fő) (N=174)

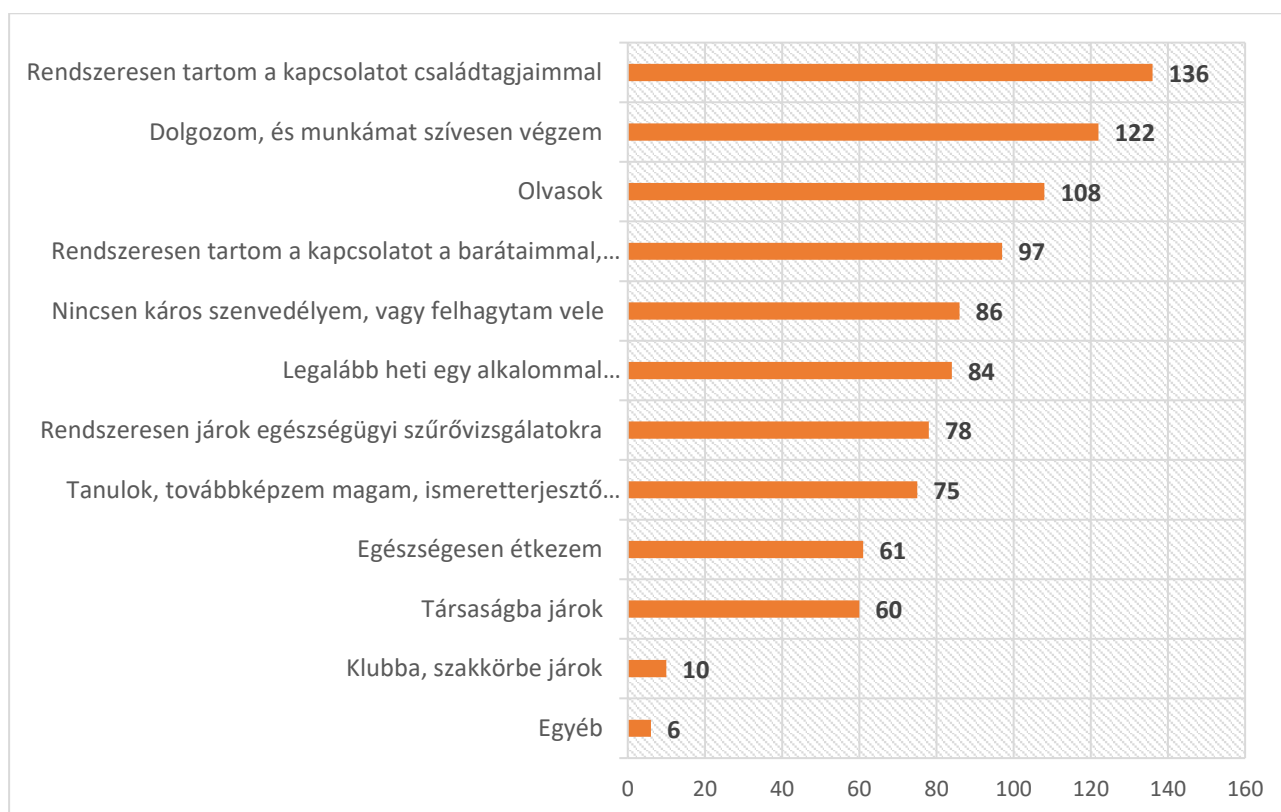
Az egyéb választ jelölő válaszadók alapvetően nem fogalmaztak meg különösebb igényt, hogy milyen témát látnának szívesen, mint képzési anyag, inkább egyfajta ventilációs felületként használták a szabadon kitölthető felületet. Fontos megjegyezni, hogy ugyan csak 1 személy jelölte az egyéb kategóriát a zárt kérdésben, azonban ennek kifejtős nyitott kérdésében már 4 személy is megfogalmazott (elsősorban ventilációs céllal) valamilyen választ.

1.4 Prevenció, felkészülés az idősődésre

Fontos tájékozódni, hogy a válaszadó és idős hozzátartozója mit tesz meg annak érdekében, hogy aktív idősödése minél hatékonyabban és átfogóbb formában megvalósulhasson. A kérdésre párhuzamosan több választ is megadhattak a kitöltők. **Saját magukra vonatkozóan a legtöbben a rendszeres kapcsolattartást családtagjaikkal a munkavégzést és az olvasást jelölték meg, a legritkábban pedig az egyéb válasz mellett a klubba, szakkörbe járás, az egészséges étkezés és a társaságba járást jelölték meg (5. ábra).**

5. ábra Mit tesz meg a válaszadó saját aktív idősödésének támogatása érdekében? (fő)

(N=174)

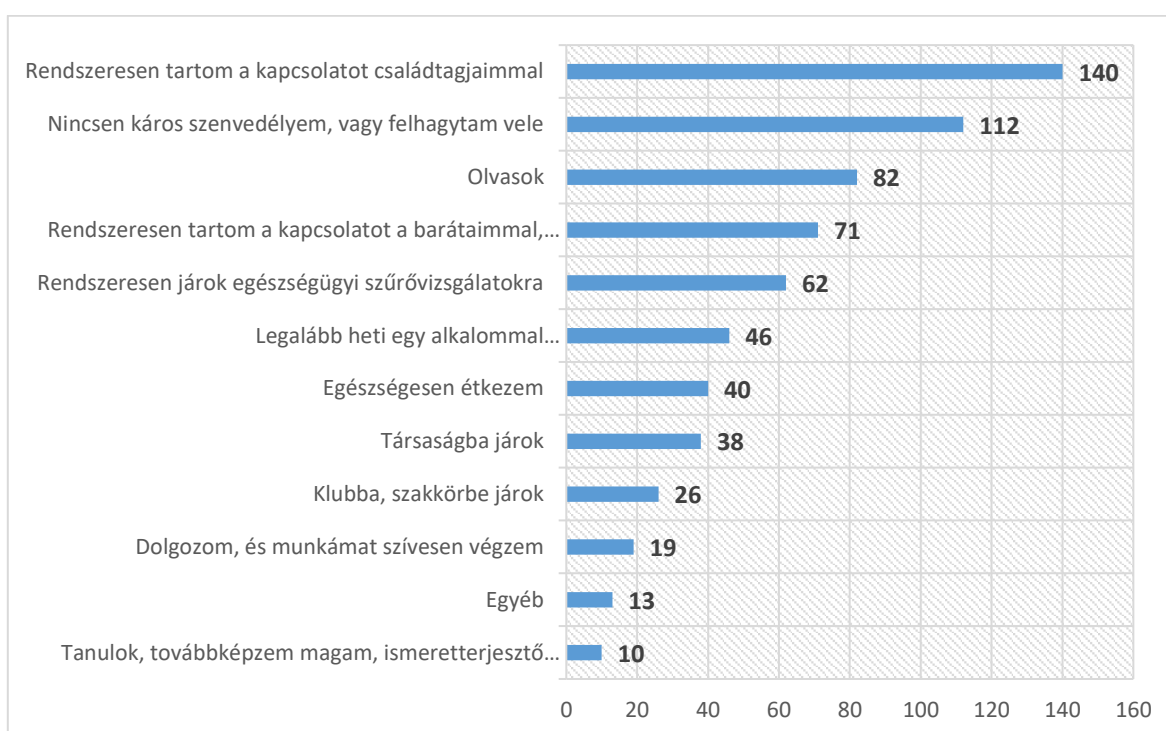
Érdekes volt, hogy az egyéb válaszok között többen említették, hogy aktívan hozzátartozót gondolnak, és ezt úgy ítélték meg, hogy valamilyen formában hozzájárul aktív idősödésük támogatásához, egy válaszban megjelent még a vallási gyülekezetbe járás, mint az aktív idősödés támogatója és a kirándulás túrázás lehetősége, utóbbi két válaszadónál

A válaszadó hozzátartozók saját idős hozzátartozójuk esetében megerősítették, hogy a családdal való kapcsolattartás prioritás, mint az aktív idősödés támogatása iránti

tevékenység, a válaszok második helyén azonban az idős személyek relatíve magas munkaerőpiaci inaktivitása miatt a káros szenvedélyek hiánya szerepelt, ezt követte az olvasás, majd a barátokkal és ismerősökkel való kapcsolattartás. Az egészséges étkezés, az aktív munkaerőpiaci helyzet, a társaságba járás és ehhez részint kapcsolódva a nappali ellátás-szakkörök látogatása a hozzátartozók szerint sem igazán jelenik meg az idős személyek körében. (6. ábra).

6. ábra A hozzátartozók véleménye arról, hogy az idős személy mit tesz meg aktív idősödésének biztosítása érdekében (fő) (N=174)

Az egyéb tevékenységekben, melyek az aktivitást támogatják, megjelentek a különböző szellemi tevékenységek pl.: keresztrejtvény fejtése, társasjáték, kézimunka, illetve az aktív fizikai tevékenységek kertészkedés, állattartás.

A hozzátartozóknak különböző idősödéshez kapcsolódó állításokról kellett eldöntenie, hogy ők maguk hogy érzik, mi mennyire igaz rájuk. Az, hogy szeretnének minél hosszabban önállóak és függetlenek maradni idős korukban is egyértelmű a beérkezett válaszokból, 133 válaszadó ezzel „teljes mértékben egyetértett”. Ahhoz sem fér kétség, hogy sokan szeretnének minél inkább felkészülni saját idősödésükre, 88 válaszadó ezzel a kijelentéssel szintén teljesen

egyetértett. Utóbbi eredmény érdekes annak tekintetében, hogy ténylegesen mit tesznek meg jelenleg aktív idősödésük érdekében (lásd. 5. ábra). 73 válaszadó inkább egyetértett azzal, hogy jelenleg is tesz saját aktív idősödése érdekében, 74 válaszadó pedig úgy érezte inkább egyetért azzal, hogy tudja mi az az aktív idősödés. A válaszadók 60 %-a teljes mértékben vagy inkább érzi negatív sztereotípiákat az idősökkel szemben, míg 21% nem tud egyetérteni ezzel az állítással.